

Список використаних джерел

1. Задорожна Н. Т. Менеджмент документообігу в інформаційних системах освіти (для ВНЗ і ППО): Навч.-метод. посіб. // Н.Т. Задорожна, К.М. Лавріщева – К.: КП Видавництво «Педагогічна думка», 2007. – 227 с.
2. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах»: від 05.07.1994 №80/94-ВР // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80/94-вр>
3. Покришень Д. А. Науково-методичні та технологічні вимоги до інформаційних систем галузі освіти / Інформаційні технології і засоби навчання. 2012. №4 (30) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>.
4. Покришень Д.А. Методико-технологічні вимоги до інформаційного ресурсу закладу післядипломної педагогічної освіти / Д.А. Покришень // Інформаційні технології і засоби навчання: електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс] / Гол. ред.: В.Ю. Биков; Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України. – 2014. – № 1(39). – Режим доступу <http://www.journal.iitta.gov.ua> – Заголовок з екрана.
5. Покришень Д.А. Технологічні принципи проектування інформаційних систем / Д.А. Покришень // Сборник научных трудов SWorld. – Выпуск 1. Том 17. – Иваново: МАРКОВА АД, 2014. – С. 37-44
6. Что такое UX и UI дизайн – особенности и отличия [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kasper.by/help/что-такое-ux-i-ui-dizain/>

Косова К. О.

Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського

Навчальний курс «Мова розмітки гіпертексту HTML.

Розробка веб-сторінок» для бакалаврів напряму підготовки «Туризм»

Згідно державних стандартів вищої освіти України та Росії, до першочергових професійних компетентностей бакалаврів напряму підготовки «туризм» належать: здатність узагальнювати вітчизняний і зарубіжний досвід з питань розробки турпродукту, використовуючи сучасні засоби інформаційних технологій [1]; здатність до реалізації туристичного продукту з використанням інформаційних і комунікаційних технологій [2].

Загальноновизнано, що успішна реалізація турпродукту безпосередньо залежить від якості веб-ресурсів, за допомогою яких його презентують. Попри те аналіз Інтернет-ресурсів об'єктів туристичної індустрії Криму (готелів, музеїв, дельфінаріїв, аквапарків тощо) демонструє наступне:

- більшість веб-сторінок розроблено без урахування міжнародних вимог доступності вмісту WAI або містить значну кількість помилок;
- на більшості веб-сторінок не передбачені сервіси, що ґрунтуються на використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), зокрема веб-камери, віртуальні екскурсії тощо;
- веб-сторінки міні готелів Криму виконано непрофесійно, до того ж вони неінформативні, зокрема у сфері надання послуг людям з особливими потребами;
- на веб-сторінках часто містяться застарілі дані щодо розкладу заходів, цін на послуги та ін.

На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок: керівники організацій, що надають туристичні послуги, недооцінюють важливість веб-ресурсів для розвитку своєї справи і, як наслідок, регіону в цілому, а персонал організацій не компетентний у цій галузі.

Таким чином, виявлено суперечності між заявленими у державних стандартах компетентностями майбутніх фахівців туристської індустрії, потребами ринку туристичних послуг і фактичним рівнем ІКТ-підготовки дипломованих бакалаврів напряму підготовки «туризм».

З урахуванням наведеного виникає необхідність розробки курсу лабораторних робіт «Мова розмітки гіпертексту HTML (HyperText Markup Language). Розробка веб-сторінок» для майбутніх бакалаврів напряму підготовки «туризм».

В зв'язку з цим постають **завдання**:

- опрацювати методичну літературу та зміст навчальних курсів з теми дослідження;
- розробити методичні рекомендації для проведення лабораторних робіт;
- експериментально перевірити ефективність нового методичного підходу та впровадити розроблені рекомендації у навчальний процес.

Відповідні дослідження проводилися в рамках НДР «Моделювання природничих і соціальних (педагогічних) процесів» кафедри прикладної математики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського (ТНУ). У ході дослідження використовувалися такі методи: вивчення науково-методичної літератури, аналіз веб-ресурсів об'єктів туристської індустрії, робочих програм з

дисциплін інформаційно-комунікаційного циклу, навчальних планів і стандартів; аналіз отриманого досвіду для розробки навчального курсу; спостереження за процесом навчання студентів; тестування рівня компетентностей студентів.

Емпірична частина дослідження проводилася протягом 2012-2014 рр. У дослідженні взяли участь більше 200 студентів першого курсу напряму підготовки «туризм» ТНУ.

Лабораторні роботи тестувалися у браузерях Internet Explorer, Mozilla Firefox, Google Chrome, Opera та ін.

У навчально-методичній літературі питання використання ІКТ у туристській діяльності вивчено достатньо уважно. Зокрема, детально розглядаються теми: глобальні системи бронювання, автоматизовані системи управління готелями, використання мережі Інтернет у турбізнесі, Інтернет-маркетинг, туристська Інтернет-реклама, комп'ютерні технології на базі офісних програм та ін. [3, 4, 5].

Разом з цим під час аналізу не було знайдено професійно-орієнтованих курсів з розробки веб-сторінок туристських організацій. У даній роботі зроблена спроба ліквідувати цю прогалину.

Розроблений навчальний курс входить до навчальної програми з базової дисципліни «Інформатика» для напряму підготовки «туризм» і розрахований на вивчення у другому семестрі 1-го року навчання (10 годин лекцій, 36 годин лабораторних робіт). Основні складові методики навчання наведено в таблиці 1.

Курсу лабораторних робіт передують інструктивні лекції, призначені для ознайомлення студентів з методами пошуку даних у глобальній мережі, загальними принципами веб-програмування, структурою та синтаксисом мови розмітки гіпертексту HTML, вимогами до оформлення та структури веб-ресурсів. Під час читання лекцій використовуються як класичні інструменти (дошка та крейда), так і сучасні мультимедійні засоби навчання. Рекомендовано розпочинати лабораторний практикум після прослуховування курсу лекцій.

Таблиця 1

Компонент методики	Зміст
Мета навчання курсу	формування системи знань, умінь і навичок у галузі розробки веб-сторінок, в тому числі для об'єктів туристської індустрії
Завдання навчання курсу	формування знань про основні компоненти, синтаксис та структуру мови розмітки гіпертексту HTML; формування знань про правила оформлення та директиви доступності вмісту веб-сторінок, уявлень про оформлення та вміст «правильної» веб-сторінки туристського об'єкта; формування вмінь і навичок самостійно розробляти найпростіші веб-сторінки, оцінювати валідність існуючих веб-ресурсів
Методи навчання	словесні (інструктивні лекції, пояснення, навчальна дискусія), практичні з проблемно-пошуковим компонентом (комп'ютерний практикум), дослідницькі (проектний), інтерактивне навчання (парна / групова робота)
Засоби навчання	електронні освітні ресурси (дистанційний курс лабораторних робіт, конспекти лекцій), Інтернет-ресурси, глобальні бібліотеки
Форми організації навчання	інструктивні лекції, лабораторні роботи, комп'ютерний практикум, самостійна робота, дистанційне навчання, польові роботи (збирання даних для реалізації семестрових проектів), навчальна конференція (прилюдний захист проектів), залік
Контроль навчання	поточний (результати лабораторних і контрольних робіт, самоконтроль, взаємоконтроль в процесі реалізації спільних проектів); підсумковий (машинне тестування, результати семестрового проекту, усний залік)
Зміст навчання (програма навчального курсу)	<ul style="list-style-type: none"> ○ Служба World Wide Web. Пошук даних в Інтернет. ○ Мова розмітки гіпертексту (HTML). Теги. Структура HTML. ○ Зображення та гіперпосилання в HTML-документі. ○ Списки і таблиці в HTML-документі. ○ Відображення кількох документів. CSS. ○ Вимоги до структури та оформлення Веб-сторінок.

Кожна лабораторна робота складається з трьох модулів: інформаційного (довідковий матеріал для виконання роботи), проектного (завдання для виконання роботи) і контрольного (питання для самоконтролю).

Довідкова частина містить розгорнуті відомості з теми, що досліджується, яких загалом достатньо для самостійного освоєння матеріалу. Таким чином, лабораторні роботи можуть бути рекомендовані як для аудиторного, так і для дистанційного навчання, що особливо актуально для заочної форми навчання.

Під час виконання роботи використовуються міжпредметні зв'язки з дисциплінами: іноземна мова, екологія, географія, туристичні ресурси, краєзнавство, картографія, реклама та інші. При формуванні завдань враховано регіональні особливості, витримано напрямок майбутньої професійної діяльності студентів.

Особлива увага приділяється питанням використання ІКТ, зокрема веб-ресурсів, для організації якісного відпочинку та подорожей людей з особливими потребами.

Нижче наведено загальні відомості про зміст лабораторних робіт.

Лабораторна робота №1. Структура HTML-документа. Форматування тексту. Зображення в HTML-документі

Мета: сформувати вміння створювати найпростіший HTML-документ; навчитися використовувати теги й атрибути форматування для оформлення HTML-документа; сформувати вміння та навички вставляння й редагування зображень в HTML-документі; сформувати вміння роботи з кольором та текстурами в HTML-документі.

Кількість годин: 4

Кількість завдань: 2

Лабораторна робота №2. Гіперпосилання в HTML-документі

Мета: сформувати вміння та навички організації гіпертексту в HTML-документі; сформувати вміння вставляння текстових гіперпосилань, гіперпосилань-зображень; навчитися організовувати гіперпосилання в межах групи веб-сторінок, на зовнішній ресурс, в межах одного HTML-документа.

Кількість годин: 4

Кількість завдань: 2

Лабораторна робота №3. Списки і таблиці в HTML-документі

Мета: сформувати вміння та навички організації маркованих та нумерованих списків в HTML-документі; навчитися створювати вкладені списки; сформувати вміння створювати таблиці різного ступеня складності в HTML-документі; навчитися використовувати атрибути форматування таблиць.

Кількість годин: 8

Кількість завдань: 4

Лабораторна робота №4. Фрейми в HTML-документі

Мета: сформувати вміння та навички організації фреймової структури в HTML-документі; навчитися використовувати фрейми для створення сукупності веб-сторінок; навчитися створювати і формувати плаваючі фрейми в HTML-документі.

Кількість годин: 4

Кількість завдань: 2

Лабораторна робота №5. Каскадні таблиці стилів (Cascading Style Sheets, CSS). Правила оформлення веб-сторінок

Мета: ознайомитися із загальними принципами формування таблиць стилів (CSS); сформувати вміння та навички розробки стильових описів та стильових файлів; навчитися застосовувати CSS для оформлення веб-документів; познайомитися із загальними правилами оформлення веб-сторінок, навчитися дотримуватися цих правил на практиці.

Кількість годин: 6

Кількість завдань: 2

Резервний час (виконання дослідницької роботи): 10 годин.

Як приклад нижче наведено фрагмент довідкової частини, завдань і контрольних питань для однієї з лабораторних робіт.

Лабораторна робота №2. Гіперпосилання в HTML-документі

Довідкова частина (фрагмент)

Гіперпосилання в межах однієї Веб-сторінки здійснюється за шаблоном:

Перехід на мітку	<code>текст посилання</code>
Мітка	<code>текст після мітки</code>

Приклад реалізації внутрішніх гіперпосилань подано на рисунку 1. Слід зауважити, що ім'я мітки має відповідати змісту тексту, на який здійснюється посилання. Ім'я мітки слід записувати латиницею без пробілів.

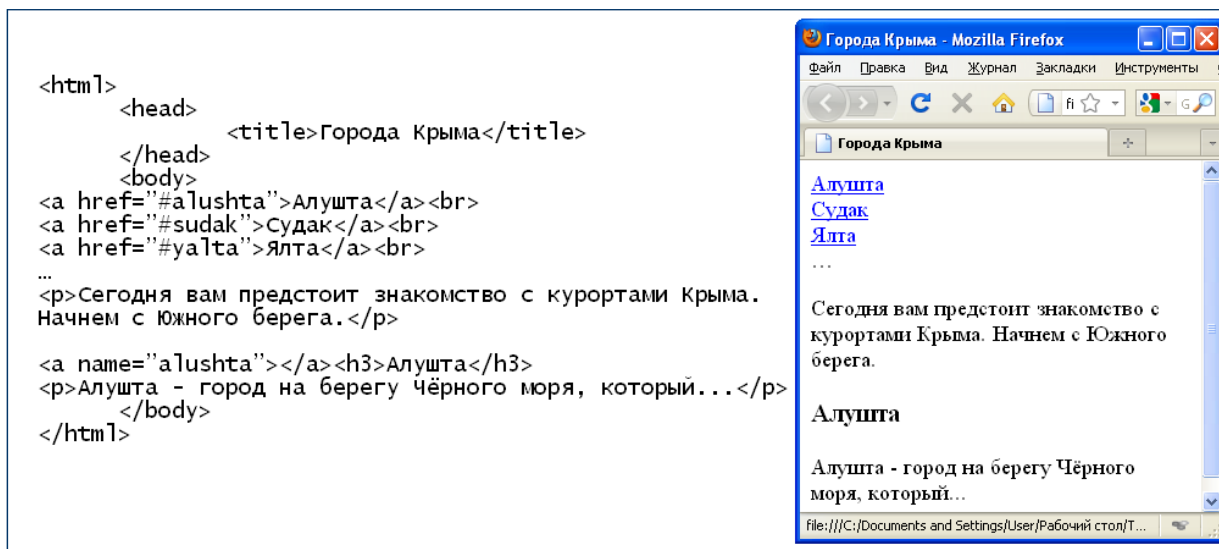

Рис. 1

Завдання (фрагмент)

1. Створити Веб-документ з ім'ям Crimean-reserves.html. Тема документа: Заповідники Криму. Систематизувати відомості щодо кожного із заповідників Криму за планом: Назва заповідника; Дата заснування; Місце розташування; Площа; Особливості природи. Обсяг тексту для подання відомостей про кожен заповідник: 3-4 абзаци.
2. Розташувати відомості щодо заповідників Криму в тілі Веб-документа Crimean-reserves.html. Організувати структуру та оформлення Веб-сторінки відповідно до зразка (див. Рис. 2).
3. Додати посилання на зовнішні джерела даних. Переконатися, що всі переходи за гіперпосиланнями в межах сторінки здійснюються коректно.
4. Перевірити якість відображення сторінки в різних браузерах.

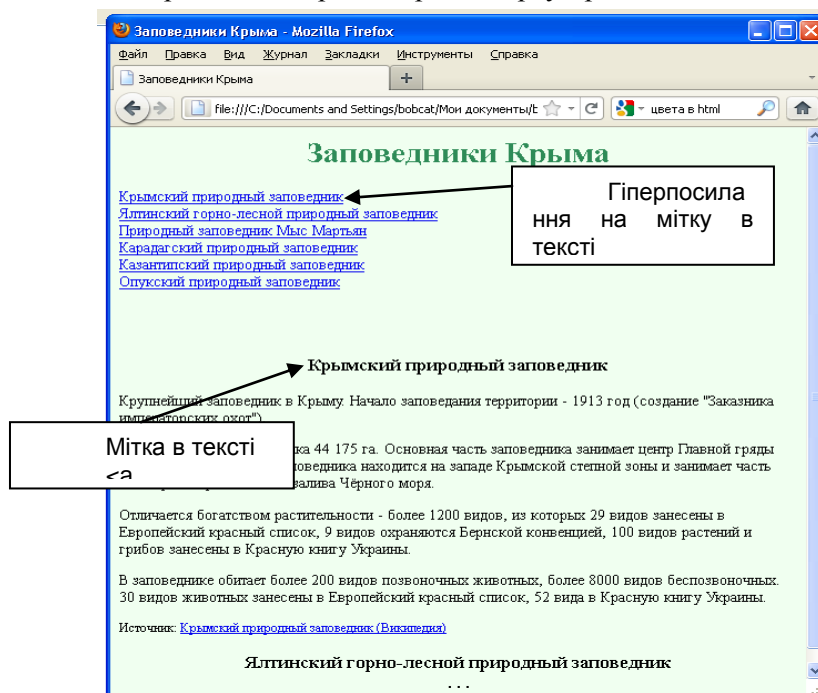

Рис. 2

Контрольні питання (фрагмент): (1) Дати визначення гіперпосилання. (2) Сформулювати правила запису текстових гіперпосилань. (3) Описати правила формування гіперпосилань в межах одного документа; групи пов'язаних Веб-документів; на зовнішній ресурс. (4) Описати правила організації гіперпосилань в текстових процесорах; в процесорах електронних таблиць; в програмах для створення презентацій.

Підсумком навчання є дослідницьке завдання, яке виконується протягом усього семестру і поділяється на наступні етапи:

1. Визначення творчих мікрогруп (2-3 студенти) для виконання завдання.
2. Вибір теми дослідження для кожної мікрогрупи. Загальна ідея: вивчити питання щодо використання ІКТ для розвитку туризму в Криму.

3. Проведення польових робіт з теми дослідження, пошук даних у відповідній літературі та Інтернет, анкетування, інтерв'ювання експертів.

4. Підготовка доповіді та презентації для студентської конференції. Виступ і публікування тез. Визначення переможців.

5. Розробка веб-сайту з теми дослідження, що відповідає вимогам до змісту та оформлення веб-ресурсів.

У 2013-2014 навчальному році було вперше проведено конференцію з семестрових завдань. За матеріалами конференції опубліковано збірник тез. Конференція, як форма навчання, виявилася ефективною, що підтверджується якістю виконаних завдань та відгуками студентів. Перемогли проекти: «Віртуальний туризм у Криму. Реалії та перспективи» (1 місце), «Система безпечного пересування для людей з особливими потребами у м. Сімферополі» (2 місце), «Стан екстремального туризму у Бахчисарайському районі» (3 місце).

До завдань навчання курсу «Мова HTML. Розробка веб-сторінок» не належить формування професійних компетентностей у галузі веб-програмування. Це прерогатива інших спеціальностей. Однак за умови якісного виконання лабораторних робіт на розглянуті теми майбутні фахівці сфери туризму отримають пропедевтичні знання, вміння та навички, за допомогою яких можна вирішувати ціле коло питань:

- створення простих веб-сторінок засобами HTML та CSS;
- свідоме й активне самонавчання в галузі проектування складних веб-ресурсів на підставі знань, які отримано під час виконання лабораторних робіт та використання довідкових матеріалів;
- оцінка валідності веб-сторінок з точки зору оформлення та наповнення;
- розробка вимог до замовлень на проектування функціональних веб-сторінок об'єктів туристичної індустрії;
- підтримка розроблених веб-ресурсів в режимах веб-інтерфейсу та програмного коду сторінки.

Крім того, вивчення будь-якої мови програмування (зокрема, мови розмітки гіпертексту HTML) сприяє розвитку логічного мислення, що найкращим чином позначається на плануванні студентами власної навчальної діяльності.

За матеріалами курсу опубліковано навчально-методичний посібник [6]. Курс лекцій і лабораторних робіт впроваджений у процес навчання студентів географічного факультету ТНУ. Дистанційний курс (на основі віртуальної навчальної системи Moodle) розміщений на сайті дистанційного навчання ТНУ (режим доступу: dlc.crimea.edu).

Планується розробка елективних навчальних курсів з веб-програмування для тих студентів напряму підготовки «туризм», які бажають підвищити свій рівень у галузі створення професійних веб-ресурсів.

Список використаних джерел

1. Складова галузевого стандарту вищої освіти. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за напрямом 0504 «Туризм», фахове спрямування 6.050400 «Туризм» / Міністерство освіти і науки України (МОН). Стандарт № 476 від 14.06.2004.

2. Федеральний державний освітній стандарт вищого професійного освіти по напрямку підготовки 100400 «Туризм» / Міністерство освіти і науки Російської Федерації. Стандарт №489 от 28.10.2009.

3. Информационные технологии управления в туризме : учебное пособие / А. Д. Чудновский, М.А. Жукова. – М. : КНОРУС, 2006. – 104 с.

4. Информационные технологии в социально-культурном сервисе и туризме : Методические указания и задания к лабораторным работам / Сост. О. Д. Дашковская; Яросл. гос. ун-т. – Ярославль, 2007. – 44 с.

5. Интернет-технологии в туризме : учебное пособие / Н. Н. Шаховалов. – АлтГАКИ, кафедра информатики. – Барнаул : Изд-во АлтГАКИ, 2007. – 251 с.

6. Косова Е. А. Информационные системы и технологии. Язык HTML. Разработка веб-страниц : Сборник лабораторных работ / Е. А. Косова ; Мин. образования и науки Украины, ТНУ им. В. И. Вернадского, Каф. прикладной математики. – Симферополь, 2014. – 60 с.

Ніколась К.Д.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Методичні особливості використання дистанційних освітніх технологій при підвищення кваліфікації менеджерів туристичного бізнесу

Повсякденна практика переконливо доводить, що успішність роботи менеджера туристичного бізнесу на сьогоднішній день великою мірою залежить від того, наскільки фахова кваліфікація спеціаліста туристичної галузі відповідає вимогам реальності. Особливо важливим є розвиток у менеджера туристичної галузі світоглядних представлень, поглядів і переконань в галузі фахової